HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

שנכנס לשביעית. כל שיש לו ליכנס לשביעית שמסור לחרוש לפני ר"ה: **מה חריש רשות.** בכל מקום: **קליר העומר.** מומר לקצור בשבת: **שהיה של מלוה.** לע"פ שמלה קצור קוצר בשעין קליר לשמה מבל מס מלה חרוש היו חורש: **הלכתא למישרא ילדה.** עשר נטויות עד ר"ה: **קראי למיסר זקינה.** שלשים יום קודם רגל השנה ואתו בית שמאי והלל וגזרו מפסח ועד עלרת: **ממילא שמעת מינה.** דזקינה מסור לחרוש: **הלא הלכתא כרבי שמעאל.** דלא נפיק ליה מקראי דדריש לקרא לדרשה מחריגא להוציא קליר העומר: **מדאורייתא בטלו.** כלומר משמחו שמך מן התורה להכי בטלו הלכתא: **מאן דאמר הלכתא.** לפני ר"ה מסור: **אחת גזירה שוה עקרה להלכתא.** כלומר משום גזרה שוה למיכתו גמירו מנפשייהו משבת בטלו הלכתא הא אין מדם דן ג"ש מעלמו[ג]: **כי גמירו הלכתא בזמן שבית המקדש קיים.** וכי שרו רבן גמליאל ובית דינו בזמן שאין בית המקדש קיים: **גזירה מי גשמים.** דלמא אתי למעבד מי[ג] קילון: **מי גשמים נמי אחי לידי מי קילון.** כלומר כי מלנו מינה[ד] דלא הויא מלילה נעשית ממילא מי קילון אחינו מלא וטרימא מלתא: **נהרות המושכין מן האגמים.** השתא משמע ליה מי לגמים עבידא לפסקי: **מופר להשקות מהן בחולו של מועד.** ולא גזרי דלמא פסקיה מי לגמים ואזל וטרח ואיתי מן נהר אחר: ר' אילעא אמר ר' יוחנן דלמא אתי למיסר זקינין מי גשמים אפילו היכא דלא פסקי אטו מי קילון מדקאמר רב אחי מי גשמים לידי[ד] קילון אתי מכלל דר' יוחנן אסר אפילו דלא אתיא לידי מי קילון לית ליה לר' זירא דלא גזר: **מיבעי ליה לרב אחא מי קילון.** דלמא מפסקי וטרח להוציא מן העמוק הכא נמי דלמא לא ניחוש דלמא מפסקי מי לגמים: **ת"ל כמיא דלא פסקי דמו.** ולימא למימא: **פסיקות וכריכות.** חדא מילתא היא: **אם אתא המים עוכרן ניגיהן.** אין הבריכות הללו מותר להשקות ממי גשמים דאי פסקי מי גשמים מסקה מלתא המים: **והוא שרוכה של אותה שדה שותה אותה שדה ואתיא מימר אמר אי לא שתיא לחד יומא תשתי לתרי ותלתא יומי ת"ר** בריכה שנוטפת מים משדה בית השלחין זו מותר להשקות ממנה שדה בית השלחין אחרת והא עבידא דפסקא אמר ר' ירמיה[ז] ועדיין היא מטפטפת אמר אביי[ח] והוא שלא פסק מעיין ראשון תניא ר' שמעון בן מנסיא אומר שתי ערוגות זו למעלה מזו לא ידלה מן התחתונה וישקה את העליונה יותר על כן אמר[ט] רבי אלעזר בר שמעון[י] אפילו ערוגה אחת חציה נמוך וחציה גבוה לא ידלה ממקום נמוך וישקה למקום גבוה תנו רבנן[כ] מדלין לירקות כדי לאוכלן ואם בשביל לייפותן אסור רבינא ורבה תוספאה הוו קא אזלי באורחא חזו להההוא גברא דהוה דלי דוולא בחולא דמועדא אמר ליה רבה תוספאה לרבינא ליתי מר לשמתיה א"ל והתניא מדלין לירקות כדי לאוכלן א"ל מי סברת מאי מדלין מדלין מיא מאי

אלא אמר רב נחמן בר יצחק. השתי מלא קאי אהתי דרבי ילחק (ו) לעיל כי גמירי הלכתא לשלשים יום לפני רגל השנה דהיינו בחילוות זקנים לא תימת דלהכי אמרת הלא סבר רב נחמן למיסור שלשים לפי חומד מכמיס ואף החמירו בשם בדבריהם ויש דמשבשי ליה להתי אלא דרב נחמן ואין להלריך בדבריהם: **מה** להלן היא **אסורה לפניה ולאחריה מותרין.** ואי קשיא והא מפקינן מקרא בשם' יומא פרק בתרא (דף פה:) דלריך לעשות תוספת גדי שבת בין בכניסתה בין ביציאתה להוסיפה ממול על הקודש אימא למימר התם פורתא לא קא חשיב כיון דלא הוי אלא כל שהוא וכי התם שיעורא נמי יהא מודה רבן גמליאל דלריך להוסיף: **אלא אמר רב אשי רבן גמליאל בו'.** כלומר ודאי מדאורייתא בטיל להו מאי טעמא גמר שבת שבת משבת בראשית מה להלן היא אסורה לפניה ולאחריה מותרין אף כאן היא אסורה לפניה ולאחריה מותרין מתקיף לה רב אשי מאן דאמר הלכתא אתיא גזרה שוה עקרה הלכתא ומאן דאמר קרא אתיא גזרה שוה עקרה קרא אלא אמר רב אשי רבן גמליאל ובית דינו סברי לה כרבי ישמעאל דאמר הלכתא גמירי לה וכי גמירי הלכתא בזמן שבית המקדש קיים דומיא דניסוך המים אבל בזמן שאין בית המקדש קיים לא: אבל לא ממי הגשמים וממי הקילון: (ף) בשלמא מי קילון איכא טירחא יתירא אלא מי גשמים מאי טירחא איכא אמר ר' אילעא א"ר יוחנן גזירה מי גשמים אטו מי קילון רב אשי אמר מי גשמים גופייהו לידי מי קילון אתו וקמיפלגי בדר' זירא דאמר ר' זירא אמר רבה בר ירמיה אמר שמואל[ב] נהרות המושכין מים מן האגמים מותר להשקות מהן בחולו של מועד איתיביה רבי ירמיה לרבי זירא גופא אמר ר' זירא אמר רבה בר ירמיה אמר שמואל נהרות המושכין מים מן האגמים מותר להשקות מהן בחולו של מועד איתיביה רבי ירמיה לרבי זירא אבל לא ממי גשמים ולא ממי קילון אמר ליה ירמיה ברי[ג] הני אגמים דבבל כמיא דלא פסקי דמו תנו רבנן[ד] הפסיקות והבריכות שנתמלאו מים מעיו"ט אסור להשקות מהן בחולו של מועד ואם היתה אמת המים עוברת ביניהן מותר אמר רב פפא והוא שרובה של אותה שדה שותה מאותה אמת המים רב אשי אמר[ה] אע"פ שאין רובה של אותה שדה שותה כיון דקא משכא ואתיא מימר אמר אי לא שתיא לחד יומא תשתי לתרי ותלתא יומי ת"ר[ו] בריכה שנוטפת מים משדה בית השלחין זו מותר להשקות ממנה שדה בית השלחין אחרת והא עבידא דפסקא אמר ר' ירמיה[ז] ועדיין היא מטפטפת אמר אביי[ח] והוא שלא פסק מעיין ראשון תניא ר' שמעון בן מנסיא אומר שתי ערוגות זו למעלה מזו לא ידלה מן התחתונה וישקה את העליונה יותר על כן אמר[ט] רבי אלעזר בר שמעון[י] אפילו ערוגה אחת חציה נמוך וחציה גבוה לא ידלה ממקום נמוך וישקה למקום גבוה תנו רבנן[כ] מדלין לירקות כדי לאוכלן ואם בשביל לייפותן אסור רבינא ורבה תוספאה הוו קא אזלי באורחא חזו להההוא גברא דהוה דלי דוולא בחולא דמועדא אמר ליה רבה תוספאה לרבינא ליתי מר לשמתיה א"ל והתניא מדלין לירקות כדי לאוכלן א"ל מי סברת מאי מדלין מדלין מיא מאי

מדלין

שנכנס לשביעית וקציר של שביעית שיצא למוצאי שביעית ר' ישמעאל אומר מה חריש רשות אף קציר רשות[א] יצא קציר העומר שהיא מצוה אלא אמר רב נחמן בר יצחק כי גמירי הלכתא למישרי ילדה קראי למיסר זקינה וכיון דהלכתא למשרי ילדה לאו ממילא זקינה אסירה אלא הלכתא לרבי ישמעאל קראי לר' עקיבא ור' יוחנן אמר רבן גמליאל ובית דינו מדאורייתא בטיל להו מאי טעמא גמר שבת שבת משבת בראשית מה להלן היא אסורה לפניה ולאחריה מותרין אף כאן היא אסורה לפניה ולאחריה מותרין מתקיף לה רב אשי מאן דאמר הלכתא אתיא גזרה שוה עקרה הלכתא ומאן דאמר קרא אתיא גזרה שוה עקרה קרא אלא אמר רב אשי רבן גמליאל ובית דינו סברי לה כרבי ישמעאל דאמר הלכתא גמירי לה וכי גמירי הלכתא בזמן שבית המקדש קיים דומיא דניסוך המים אבל בזמן שאין בית המקדש קיים לא: אבל לא ממי הגשמים וממי הקילון: (ף) בשלמא מי קילון איכא טירחא יתירא אלא מי גשמים מאי טירחא איכא אמר ר' אילעא א"ר יוחנן גזירה מי גשמים אטו מי קילון רב אשי אמר מי גשמים גופייהו לידי מי קילון אתו וקמיפלגי בדר' זירא דאמר ר' זירא אמר רבה בר ירמיה אמר שמואל[ב] נהרות המושכין מים מן האגמים מותר להשקות מהן בחולו של מועד איתיביה רבי ירמיה לרבי זירא אבל לא ממי גשמים ולא ממי קילון אמר ליה ירמיה ברי[ג] הני אגמים דבבל כמיא דלא פסקי דמו תנו רבנן[ד] הפסיקות והבריכות שנתמלאו מים מעיו"ט אסור להשקות מהן בחולו של מועד ואם היתה אמת המים עוברת ביניהן מותר אמר רב פפא והוא שרובה של אותה שדה שותה מאותה אמת המים רב אשי אמר[ה] אע"פ שאין רובה של אותה שדה שותה כיון דקא משכא ואתיא מימר אמר אי לא שתיא לחד יומא תשתי לתרי ותלתא יומי ת"ר[ו] בריכה שנוטפת מים משדה בית השלחין זו מותר להשקות ממנה שדה בית השלחין אחרת והא עבידא דפסקא אמר ר' ירמיה[ז] ועדיין היא מטפטפת אמר אביי[ח] והוא שלא פסק מעיין ראשון תניא ר' שמעון בן מנסיא אומר שתי ערוגות זו למעלה מזו לא ידלה מן התחתונה וישקה את העליונה יותר על כן אמר[ט] רבי אלעזר בר שמעון[י] אפילו ערוגה אחת חציה נמוך וחציה גבוה לא ידלה ממקום נמוך וישקה למקום גבוה תנו רבנן[כ] מדלין לירקות כדי לאוכלן ואם בשביל לייפותן אסור רבינא ורבה תוספאה הוו קא אזלי באורחא חזו להההוא גברא דהוה דלי דוולא בחולא דמועדא אמר ליה רבה תוספאה לרבינא ליתי מר לשמתיה א"ל והתניא מדלין לירקות כדי לאוכלן א"ל מי סברת מאי מדלין מדלין מיא מאי

מדלין

הגהות הב"ח

(א) גמ' בשלמא מי קילון. ע"ב ל' ברמב"ם קילון כלומר כור עמוק וכן מי גשמים שמתקבלי' מהם לגמים וכשהגשמים פוסקים יתמו המים הבאים לגמים ויצטרך להקשות מהם בדלי: (ב) רש"י ד"ה מי גשמים כו' כי מלנו מינה עד לא הוי מלילה: (ג) ד"ה דלמא כו' מותר כו' וכ"ה רבי מלילע כו' הד"ה: (ד) ד"ה ר' מלילע כו' לידי מי קילון: (ה) ד"ה והא עבידא כו' ואזיל ומייתי ממעיין אחר סס"ד: (ו) תוס' ד"ה אלא אמר כו' אלמי דר' ילמק דלעיל דקאמר כי גמירי כו' לפי שומד מכמיס הוא ולפ': (ז) ד"ה אלא אמר מר"ן כו' דכל"מ אוקה הני שהם ג"ב אלא דמ"מ נ"ב דף לד דלאו שלשה נשלמו בניס המלרש ושמע השומע וגרסם כשלר שלשמעם:

רבינו חננאל

כי אתאי הלכתא למישרא ילדה. פי' כגון עשר נטיעות המפוזרין בית סאה שהלכה למשה מסיני לחרוש להן כל בית סאה עד ראש השנה. למישרי ילדה, להתיר החרישה לנטיעה שהיא ילדה. קראי למיסר זקינה, פי' בחריש ובקציר שלמדנו ממגו איסורי חרישה קודם ראש השנה, האיסור הזה לאילן שכבר עשה פרי וכבר זקן. ואקשינן, וכיון שהלכה להתיר החרישה לנטיעה, הלא מתוך זאת אתה למד שהחרישה לאילן אסורה. והשבנו שר' ישמעאל הוא שלמד איסורי החרישה מן ההלכה דר' ישמעאל מוציא בחריש ובקציר לטעם אחר להתיר קצירת העומר בשביעית, ולפיכך הוא נצרך להלכה ללמד איסורי החרישה. ואסיקנא לה, ר' ישמעאל סבר הלכה למשה מסיני היא, פי' כי הוא מוציא בחריש ובקציר לטעם אחר, להתיר קצירת העומר, ור' עקיבא פליג עליה ואמר, לאו הלכה למשה מסיני נינהו אלא קרא, פי' מן בחריש ובקציר נינהו. ור' יוחנן אמר, רבן גמליאל מדאורייתא שרא להו, גמר שבת שבת [משבת] בראשית בגזירה שוה, מה ערב שבת בראשית מותר לעשות מלאכה עד שתחשך, כלומר לפניה ולאחריה מותר, אף ערב שביעית מותר עד ראש השנה, פירוש לפניה ולאחריה מותר. ודחי רב ששת, מאן דאמר הלכה, אתאי גזרה שוה ועקרתה להלכתא כר' אלא אמר רב אשי, רבן גמליאל ובית דינו סברי לה כר' ישמעאל, דאמר הלכתא גמירי לה, וכי גמירי הלכתא בזמן שבית המקדש קיים, דומיא דניסוך המים. אבל בזמן שאין בית המקדש קיים לא, ולפיכך התיר. **אבל אין משקין בית השלחין לא ממי גשמים ולא ממי הקילון.** ומקשינן בשלמא מי הקילון שהן כמו ביב המושך מים וצריך לדלות

מוסף רש"י

שנכנס לשביעית. שלא יחרוש בשביעית חריש המועלת לשביעית (מכות ח:). וקציר של שביעית, כגון שנתיפה שהגיעה שלש בשביעית, אלמה נוהג בה שביעית בשמיטת (ר"ה ט.). שאם הגיעה שלש בשביעית אלו לאוסיף ואם קלירה בשמיטת ניקלר ואם קלירה בשמיטת צריך לנהוג בה קדושת שביעית (מכות ח:). **ר' ישמעאל אומר מה חריש רשות כו'.** ולא דבר הכתוב אלא לענין שבת, כלומר כיון וניוס השביעי תשבות, בחריש ובקליר תשבות בה בלומדך מה חריש אין לך חריש של מלוה ואפילו לזרוע לעולך עומר ואפי' הלחם, שהרי אם מלא חרוש היום מותר, ואפי' מוכרו לך בשבת, אף קליר שאני מוכר לך בשל רשות אי מוכר לך, **יצא קציר העומר שהיא מצוה.** שאפילו אלא קלור אלוה נקלור, וים לך ללמוד מכאן שדוחה את השבת (ר"ה שם וכע"ז מכות שם).

רבינו חננאל (המשך)

ולהשקות דאיכא טירחא לא, אלא מי גשמים דבפתיחה סגי ליה מאי טירחא איכא. אמר ר' יוחנן גזירה כו'. רב אשי אמר גשמים גופייהו כשפוסק המטר אתי לידי מי קילון. כלומר צריך למלאות מהן בדלי במקום שנתקבצו. ופליגא בהא דר' זירא דאמר נהרות המושכין מן האגם מותר להשקות מהן בחולו של מועד. ר' יוחנן אית ליה דר' זירא ואסיקנא דהני נהרות המושכין מן האגמים (דתנן) מותר משום דאמרי בבל כמיא דלא פסקי דמו. ת"ר הבריכות והפסיקות שנתמלאו [מים מערב יו"ט אסור להשקות] מהן בחולו של מועד, דחיישינן שמא יפסקו ויבואו למלאות בדלי ואם היתה אמת המים עוברת עליהן מותר. אמר רב אשי ואע"פ שאין רוב אותה שדה שותה מאותה אמת המים שרינן. מאי טעמא כיון דמשכה אותה אמת המים ואתיא לה לא חייש לפסידא, מימר אמר אי לא שתי לחד יומא שתי לתרי יומא תלת יומי. **תנו רבנן** בריכה שנוטפה מים כולמר נתמצו ונתקבצו בתוכה התמצית [של] שלחין אחרא. תניון המים המתמצין משדה בית השלחין, משקה בית השלחין אחר כל זמן שמטפטפת ולא פסק מעין

ראשון. ותניא ר' שמעון בן מנסיא אומר שתי ערוגות זו למעלה מזו לא ידלה מן התחתונה וישקה לעליונה, ואפי' ערוגה אחת חציה נמוך וחציה גבוה לא ידלה מן הנמוך וישקה את הגבוה. ת"ר מדלין מים כו'.

(ו) [תוספתא פ"ח], (ז) [פסחים סו.], (ח) גמ"ש: ממי,

(ט) גמ' שמעת מי קילון. ע"ב ל' ברמב"ם קילון כלומר כור עמוק וכן מי גשמים שמתקבלי' מהם לגמים וכשהגשמים פוסקים יתמו המים הבאים לגמים ויצטרך להקשות מהם בדלי: (י) רש"י ד"ה מי גשמים כו' כי מלנו מינה עד לא הוי מלילה: (כ) ד"ה דלמא כו' מותר כו' וכ"ה רבי מלילע כו' הד"ה: (ל) ד"ה ר' מלילע כו' לידי מי קילון: (מ) ד"ה והא עבידא כו' ואזיל ומייתי ממעיין אחר סס"ד: (נ) תוס' ד"ה אלא אמר כו' אלמי דר' ילמק דלעיל דקאמר כי גמירי כו' לפי שומד מכמיס הוא ולפ': (ס) ד"ה אלא אמר מר"ן כו' דכל"מ אוקה הני שהם ג"ב אלא דמ"מ נ"ב דף לד דלאו שלשה נשלמו בניס המלרש ושמע השומע וגרסם כשלר שמעם:

כז א מיי' פ"ז מהלכות תמידין הלכה ו סמג עשין קפט:

כח ב ג ד ה ו ז ח מיי' פ"ח מהלכות יו"ט הלכה ל טוש"ע ס"ח סי' תקלו סעיף ג:

כט ט מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף ג:

ל י מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד: